

Wyrok z dnia 11 lutego 2008 r.

II PK 167/07

Przepis § 12 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 26 września 2001 r. w sprawie warunków wynagradzania za pracę i przyznawania innych świadczeń związanych z pracą dla pracowników zatrudnionych w państwowej uczelni zawodowej (Dz.U. Nr 107, poz. 1183 ze zm.) nie przewiduje dodatkowego wynagrodzenia za wykonywanie przez nauczycieli akademickich obowiązków organizacyjnych wynikających z uczestnictwa w statutowym organie uczelni, jakim jest komisja przetargowa. Podstawę do żądania dodatkowego wynagrodzenia mogłoby jedynie stanowić przekroczenie obowiązujących norm czasu pracy.

Przewodniczący SSN Romualda Spyt (sprawozdawca), Sędziowie SN: Roman Kuczyński, Małgorzata Wrębiakowska-Marzec.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 11 lutego 2008 r. sprawy z powództwa Stanisława P. przeciwko Uniwersytetowi Przyrodniczemu w W. o wynagrodzenie, na skutek skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu z dnia 12 grudnia 2006 r. [...]

I. o d d a l i ł skargę kasacyjną,

II. zasądził od powoda na rzecz pozwanego kwotę 900 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.

U z a s a d n i e n i e

Sąd Rejonowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych dla Wrocławia Śródmieścia we Wrocławiu wyrokiem z dnia 5 lipca 2006 r. oddalił powództwo Stanisława P. przeciwko Uniwersytetowi Przyrodniczemu w W. o zapłatę i zasądził od niego na rzecz pozwanego zwrot kosztów procesu. W uzasadnieniu wyroku Sąd ustalił, że powód jest pracownikiem naukowo - dydaktycznym pozwanej uczelni, ostatnio za-

trudnionym na stanowisku profesora zwyczajnego. W okresie od września 2002 r. do lipca 2005 r. powód brał udział w pracach komisji przetargowej do spraw zakupu aparatury, maszyn i urządzeń, działającej u pozwanego - jako jej przewodniczący, powołany do jej składu przez rektora pozwanej uczelni. Sąd stwierdził, że roszczenie powoda domagającego się wynagrodzenia z tego tytułu nie ma uzasadnionej podstawy prawnej i faktycznej. Zgodnie z przepisem art. 99 ust. 1 ustawy z dnia 12 września 1990 r. o szkolnictwie wyższym (Dz.U. Nr 65, poz. 385 ze zm., obowiązującej w spornym okresie - zwanej dalej ustawą), pracownicy naukowo-dydaktyczni są obowiązani: prowadzić badania naukowe, rozwijać twórczość naukową albo artystyczną oraz podnosić swoje kwalifikacje, kształcić studentów oraz innych uczestników studiów i kursów prowadzonych przez uczelnię oraz uczestniczyć w pracach organizacyjnych uczelni. Do obowiązków pracowników naukowo-dydaktycznych i naukowych zatrudnionych na stanowisku profesora zwyczajnego lub profesora nadzwyczajnego należy również kształcenie młodej kadry naukowej (art. 99 ust. 3 ustawy). Sąd uznał, że udział w pracach komisji przetargowej stanowi uczestnictwo w pracach organizacyjnych uczelni. Przepis art. 99 ust. 1 pkt 3 nie precyzuje wprawdzie, w jakich pracach organizacyjnych obowiązany jest uczestniczyć pracownik naukowo-dydaktyczny, lecz jego konkretyzacja następuje w postanowieniach statutu uczelni, który zgodnie z przepisem art. 9 ustawy określa szczegółowy ustrój uczelni oraz inne sprawy dotyczące jej funkcjonowania. W myśl § 21 statutu pozwanej rektor może powoływać komisje pełniące funkcje organów doradczych, przy czym umocowany jest do wskazania ich nazwy oraz składu i trybu działania. Zdaniem Sądu Rejonowego komisja przetargowa do spraw zakupu aparatury, maszyn i urządzeń jest komisją wskazaną w § 21 statutu. Nadto zarządzeniem [...] wprowadzono u pozwanego regulamin określający zasady i warunki dotyczące udzielania zamówień publicznych. Obowiązki wynikające z powyższego regulaminu nałożone zostały zarządzeniem rektora na samodzielnych pracowników naukowo-dydaktycznych. Z tych względów Sąd Rejonowy uznał, że obowiązki przewodniczącego komisji przetargowej nie wykraczały poza ramy wyznaczone treścią art. 99 ust. 1 pkt 3 ustawy, a zatem nie ma podstaw do zapłaty dodatkowego wynagrodzenia za ich wykonywanie. Przemawia również za tym § 12 obowiązującego w spornym okresie rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 26 września 2001 r. w sprawie warunków wynagradzania za pracę i przyznawania innych świadczeń związanych z pracą dla pracowników zatrudnionych w państwowej uczelni zawodowej (Dz.U. Nr 107, poz. 1183

ze zm.), wymieniający enumeratywnie prace, za które przysługuje nauczycielowi akademickiemu dodatkowe wynagrodzenie, wśród których nie znalazły się prace związane z udziałem w komisji przetargowej. Sąd podkreślił, że powód z tytułu pracy w komisji przetargowej otrzymał nagrodę w wysokości 3.500 zł. Sąd wskazał też, iż uczestnictwo powoda w komisji przetargowej w spornym okresie dotyczyło 97 przetargów i czas pracy temu poświęcony wynosił szacunkowo 87,5 godzin.

Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu wyrokiem z dnia 12 grudnia 2006 r. oddalił apelację powoda od powyższego wyroku i zasądził od niego na rzecz pozwanego zwrot kosztów procesu w postępowaniu apelacyjnym. W pisemnych motywach rozstrzygnięcia Sąd Okręgowy - nie uwzględniając zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. - podzielił ustalenia Sądu Okręgowego w zakresie czasu pracy poświęconego przez powoda na udział w pracach komisji przetargowej. Sąd Okręgowy stwierdził, że dokonane ustalenia faktyczne prowadzą do wniosku, że wykonywanie obowiązków przewodniczącego komisji przetargowej nie spowodowało przekroczenia obowiązującego na podstawie art. 102 ust. 1 ustawy pensum nauczyciela akademickiego, ani także norm czasu pracy wskazanych w przepisach Kodeksu pracy. Za nieuzasadniony uznał także zarzut naruszenia art. 99 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 12 września 1990 r. o szkolnictwie wyższym oraz § 12 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 26 września 2001 r. w sprawie warunków wynagradzania za pracę i przyznawania innych świadczeń związanych z pracą dla pracowników zatrudnionych w państwowej uczelni zawodowej. W tym zakresie podzielił ocenę prawną przedstawioną przez Sąd Rejonowy, podkreślając, że gdyby ustawodawca ograniczył obowiązek uczestnictwa w pracach organizacyjnych uczelni tylko do tych prac, które są związane z wykonywaniem prac badawczych i dydaktycznych, wyraziłby to wprost w przepisie. Stwierdził, że prace komisji związane z udzielaniem zamówień publicznych są ściśle związane z zarządzaniem uczelnią i stanowią realizację obowiązku wynikającego z art. 6 ustawy. Wywodził, że prace organizacyjne nie mają bytu samodzielnego i w myśl art. 102 ust. 1 ustawy stanowią integralną część działalności dydaktycznej. Podkreślił także, iż powód pracując w komisji przetargowej korzystał z wiedzy specjalistów zatrudnionych u pozwanego, tj. pracowników Działu Aparatury i Pomocy Dydaktycznych oraz radców prawnych.

Skargę kasacyjną od powyższego wyroku wywodził powód, zarzucając naruszenie prawa materialnego - art. 99 ust. 1 pkt 3 i art. 6 ustawy z dnia 12 września 1990 r. o szkolnictwie wyższym, poprzez przyjęcie przez Sądy obu instancji, że wy-

konywanie przez powoda pracy przewodniczącego komisji przetargowej do spraw zakupu aparatury, maszyn i urządzeń stanowi realizację obowiązku uczestniczenia w pracach organizacyjnych uczelni oraz realizację zasady uczestniczenia społeczności akademickiej w zarządzaniu uczelnią poprzez udział w organach kolegialnych i jednoosobowych i nie podlega dodatkowemu wynagrodzeniu. Wskazując na powyższe skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i zmianę poprzedzającego go wyroku Sądu Rejonowego i orzeczenie co do istoty sprawy poprzez zasądzenia na rzecz powoda kwoty dochodzonej pozwem oraz kosztów postępowania za wszystkie instancje, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania.

Uzasadniając wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powód wskazał, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne polegające na określeniu granic świadczenia czynności organizacyjnych na rzecz uczelni, wyznaczonych pracowniczym obowiązkiem uczestniczenia nauczyciela akademickiego w pracach organizacyjnych uczelni, a w konsekwencji wyznaczenia granic uprawnień kierowniczych pracodawcy oraz podporządkowania i odpowiedzialności nauczyciela akademickiego w związku z niewykonaniem lub nienależytym wykonaniem takich czynności, a także ustalenia uprawnień płacowych nauczyciela akademickiego w przypadku poszerzenia przez pracodawcę umówionego rodzaju pracy.

W uzasadnieniu skargi podniesiono, że obowiązek wynikający z art. 99 ust. 1 pkt 3 ustawy, tj. obowiązek uczestniczenia w pracach organizacyjnych uczelni, wiąże nauczyciela akademickiego tylko w takim zakresie, w jakim służy realizacji powinności naukowych i dydaktycznych. Powierzenie mu zatem obowiązków leżących poza tak określonym zakresem powinno być zrekompensowane dodatkowym wynagrodzeniem. Przeciwnie stanowisko (zaprezentowane przez Sąd Okręgowy) prowadziło by do przyjęcia tezy, że w ramach obowiązków uczestniczenia w pracach organizacyjnych można obciążyć nauczyciela akademickiego również nadzorem nad pracami służb technicznych, czy porządkowych uczelni. Zdaniem skarżącego przepisy ogólne ustawy o szkolnictwie wyższym, dotyczące zadań uczelni, wskazane w art. 3 ust. 1 i 2, stanowiące, że uczelnie są częścią systemu nauki polskiej i systemu edukacji narodowej, a ich podstawowymi zadaniami są kształcenie studentów i prowadzenie badań naukowych, stanowią wskazówkę interpretacyjną dla pozostałych unormowań zawartych w ustawie. Z tego względu pojęcia niezdefiniowane, w tym pojęcie „obo-

wiązku uczestniczenia w pracach organizacyjnych,” należy interpretować poprzez pryzmat funkcjonalnej zależności i związania z podstawowymi celami uczelni. Zatem obowiązki organizacyjne wiążą pracownika o tyle, o ile związane są z bezpośrednią realizacją tych celów, a w przypadku nauczyciela akademickiego (pracownika naukowo - dydaktycznego) - o ile związane są z działalnością naukowo - dydaktyczną. Dla zilustrowania poprawności powyższego rozumowania skarżący przywołał art. 36 ust. 1 ustawy z dnia 25 lipca 1985 r. o jednostkach badawczo - rozwojowych (Dz.U. Nr 36, poz.170 ze zm.) i stwierdził, że obliguje on pracowników naukowych do udziału w pracach organizacyjnych jednostki badawczo - rozwojowej związanych z pracami naukowymi oraz działalnością dydaktyczną lub artystyczną. Skarżący wywiódł także, że zgodnie z art. 20 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. - Prawo zamówień publicznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2007 r. Nr 223, poz. 1655) komisja przetargowa jest zespołem pomocniczym kierownika zamawiającego powoływanym do oceny spełniania przez wykonawców warunków udziału w postępowaniu o udzielenie zamówienia oraz do badania i oceny ofert oraz do wykonywania innych czynności powierzonych wedle jego uznania. Udział w takiej komisji wymaga wiedzy specjalistycznej, która nie mieści się w kanonie wymagań dotyczących obowiązków badawczych, dydaktycznych i wychowawczych pracownika naukowo dydaktycznego. Dlatego też powierzenie nauczycielowi akademickiemu obowiązków wykraczających poza ramy jego obowiązków organizacyjnych powinno być dodatkowo wynagradzane. Powód nie zgodził się także z twierdzeniem Sądu Okręgowego, że udział w komisji przetargowej stanowi realizację zarządzania uczelnią, o której mowa w art. 6 ustawy, bowiem zgodnie z jego ust. 2 społeczność akademicka uczestniczy w zarządzaniu uczelnią przez wybieralne organy kolegialne i jednoosobowe, a zatem odnosi się on do funkcjonowania organów uczelni (senatu, rady wydziału, rektora, dziekana, kolegium elektorów).

Pozwany w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniósł o jej oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania według norm przepisanych. W uzasadnieniu swojego stanowiska podzielił ocenę prawną dokonaną przez Sąd Okręgowy. Wywiódł także, iż w pozwanej uczelni działa około 40 stałych komisji, którym zwyczajowo przewodniczy osoba posiadająca tytuł profesora lub zatrudniona na stanowisku profesora. Praca w komisji przetargowej wymagała znajomości przepisów ustawy o zamówieniach publicznych, natomiast nie była wymagana specjalistyczna wiedza prawnicza, techniczna, finansowa, ekonomiczna, bowiem przewodniczący mógł korzystać w tym

zakresie z wiedzy specjalistów zatrudnionych u pozwanego. Ostatecznie zaś wybór wykonawcy zatwierdza rektor (w przypadku pozwanego, zgodnie z podziałem kompetencji, prorektor do spraw nauki).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie zasługuje na uwzględnienie. W pierwszej kolejności nie sposób się zgodzić z koncepcją skarżącego odnośnie wąskiego pojmowania obowiązków organizacyjnych ciążyących na pracowniku naukowo - dydaktycznym z mocy art. 99 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 12 września 1990 r. o szkolnictwie wyższym. Skarżący w swoich wywodach ogranicza te obowiązki wyłącznie do czynności związanych ściśle z organizacją nauczania, kształcenia kadr, prowadzenia prac badawczych, czy organizacją działalności wychowawczej, powołując się na względy aksjologiczne. W istocie podstawowym celem uczelni jest - zgodnie z przepisem art. 3 ust. 1 i 2 ustawy - praca dydaktyczna, badawczo - naukowa i wychowawcza. Cele te postawione zostały całej jednostce organizacyjnej, jaką jest uczelnia. Realizuje ona nałożone na nią zadania za pomocą całej struktury organizacyjnej, wynikającej z przepisów ustawy oraz statutu, i stanowiącej ustrój uczelni. Wszystkie zatem podejmowane przez te ustrojowe struktury działania zmierzają - pośrednio i bezpośrednio - do jednego, wspólnego celu wynikającego z przepisów ustawy, chociaż nie muszą stanowić pracy *stricte* naukowej - badawczej, dydaktycznej i wychowawczej. Wbrew zatem wywodom skargi funkcjonalna wykładnia przepisu art. 99 ust.1 pkt 3 ustawy prowadzi do wniosku, że obowiązkowe uczestnictwo nauczyciela akademickiego w pracach organizacyjnych uczelni nie ogranicza się wyłącznie do prac bezpośrednio związanych z organizacją pracy naukowo - badawczej, dydaktycznej i wychowawczej. Również wykładnia gramatyczna tego przepisu prowadzi do tego samego wniosku. Użyto w nim sformułowania „prace organizacyjne uczelni”, a zatem odwołano się do prac organizujących uczelnię jako strukturalną całość - a więc wszystkich prac związanych z funkcjonowaniem uczelni. Odwołanie się skarżącego do innego aktu prawnego z dziedziny nauki na poparcie swojej argumentacji nie jest przekonujące. Wskazane w art. 38 ust. 1 ustawy z dnia 25 lipca 1985 r. o jednostkach badawczo - rozwojowych (skarżący błędnie powołał art. 36 ust. 1 tej ustawy) obowiązki pracownika naukowego nie stanowią listy zamkniętej skoro ustawodawca wymieniając je posłużył się zwrotem „w szczególności”, formułując jednocześnie generalną zasadę,

że do obowiązków pracownika naukowego należy realizacja zadań statutowych jednostki badawczo-rozwojowej.

Nie może budzić wątpliwości twierdzenie, że ustawowe struktury organizacyjne (wybieralne organy) uczelni (senat, rady wydziałów, rektor, dziekan) tworzą nie tylko jej ustrój, ale także zarządzają jej bieżącą działalnością. Za ich pośrednictwem w zarządzaniu tym uczestniczy społeczność akademicka (art. 6 ustawy). Ustrój ten tworzą także organy statutowe, zgodnie bowiem z treścią art. 9 ustawy szczegółowy ustrój uczelni oraz inne sprawy dotyczące jej funkcjonowania, nieuregulowane w ustawie, określa statut, uchwalany w myśl art. 11 ustawy przez senat. Organy te zajmują się bieżącą organizacją działalności uczelni w zakresach wynikających ze statutowo przyznanych kompetencji. Udział w tych organach stanowi zatem uczestnictwo w pracach organizacyjnych uczelni.

W wywodach skargi pominięto całkowitym milczeniem argumentację zawartą w zaskarżonym wyroku, odwołującą się do § 21 statutu pozwanej uczelni. Wynika z niej, że na podstawie tego przepisu rektor może powołać komisje pełniące funkcje organów doradczych, przy czym umocowany jest do wskazania ich nazwy oraz składu i trybu działania. Zasadnie Sądy obu instancji upatrywały podstawy prawnej działania komisji przetargowej właśnie w tym przepisie. Zgodnie z obowiązującym w spornym okresie art. 20a ust. 3 ustawy 10 czerwca 1994 r. o zamówieniach publicznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2002 r. Nr 72, poz. 664 ze zm.) członkowie komisji przetargowej przygotowują i przeprowadzają postępowanie o udzielenie zamówienia publicznego, w szczególności dokonują oceny, czy dostawcy lub wykonawcy spełniają wymagane warunki, oceniają oferty oraz proponują wybór oferty najkorzystniejszej, a wyboru oferty najkorzystniejszej dokonuje kierownik jednostki lub osoba upoważniona, zatwierdzając propozycję komisji przetargowej. Podobnie kwestię tę (od 3 lutego 2004 r.) reguluje ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. - Prawo zamówień publicznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2007 r. Nr 223, poz. 1655). Mianowicie, komisja przetargowa jest zespołem pomocniczym kierownika zamawiającego powoływanym do oceny spełniania przez wykonawców warunków udziału w postępowaniu o udzielenie zamówienia oraz do badania i oceny ofert (art. 20 ust. 1). W szczególności przedstawia kierownikowi zamawiającego propozycje wykluczenia wykonawcy, odrzucenia oferty oraz wyboru najkorzystniejszej oferty, a także występuje z wnioskiem o unieważnienie postępowania o udzielenie zamówienia (art. 20 ust. 3). Objęte tymi przepisami czynności mają jak najbardziej charakter czynności doradczych, a ostateczna

decyzja należy do kierownika zamawiającego (uprzednio kierownika jednostki), którym w przypadku uczelni jest rektor (bądź prorektor, zgodnie z podziałem kompetencji).

Wbrew wywodom skargi praca przewodniczącego komisji przetargowej nie wymagała od powoda specjalistycznej wiedzy prawniczej, technicznej, ekonomicznej, skoro, jak ustalił to Sąd, mógł on korzystać w tym zakresie z wiedzy specjalistów zatrudnionych u pozwanego - radców prawnych i pracowników Działu Aparatury i Pomocy Dydaktycznych. Niezależnie od tego przepisy ustawy - Prawo zamówień publicznych (art. 21 ust. 4) oraz przepisy poprzednio obowiązującej ustawy o zamówieniach publicznych (art. 20a ust. 2) umożliwiały korzystanie z pomocy biegłych przy czynnościach związanych z przygotowaniem i przeprowadzeniem postępowania o udzielenie zamówienia. Stąd też odpowiedzialność przewodniczącego komisji przetargowej może być rozpatrywana jedynie w kontekście dochowania procedur wynikających z przepisów ustawy, z którymi obowiązany jest się zapoznać. Nie jest więc tak, jak wywodzi skarżący, że praca w komisji przetargowej nałożyła na niego obowiązki przekraczające jego kompetencje i wykraczające poza wymagania wobec nauczyciela akademickiego, obciążając go jednocześnie odpowiedzialnością za ewentualne wadliwe wykonanie obowiązków, do których nie ma przygotowania.

Przepis § 12 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 26 września 2001 r. w sprawie warunków wynagradzania za pracę i przyznawania innych świadczeń związanych z pracą dla pracowników zatrudnionych w państwowej uczelni zawodowej nie przewiduje dodatkowego wynagrodzenia za wykonywanie przez nauczycieli akademickich obowiązków organizacyjnych wynikających z uczestnictwa w statutowym organie uczelni, jakim jest komisja przetargowa. Podstawę do żądania dodatkowego wynagrodzenia mogłoby jedynie stanowić przekroczenie obowiązujących norm czasu pracy, określonych w Kodeksie pracy, w związku z powierzeniem dodatkowych obowiązków, co - jak wynika z ustaleń Sądu - nie miało miejsca w niniejszej sprawie.

Mając na uwadze powyższe Sąd Najwyższy na mocy art. 398¹⁶ k.p.c. orzekł jak w sentencji wyroku. O kosztach postępowania rozstrzygnięto na podstawie art. 98 k.p.c. w z związku z art. 391 § 1 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c. oraz na podstawie § 12 ust. 4 pkt 2 w związku z § 11 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych

oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U. Nr 163, poz. 1349 ze zm.).

=====